

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii”

COM(2014) 15 final

(2014/C 424/06)

Sprawozdawca: Ulla SIRKEINEN

Dnia 8 maja 2013 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii”

COM(2014) 15 final.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 22 maja 2014 r.

Na 499. sesji plenarnej w dniach 4–5 czerwca 2014 r. (posiedzenie z 4 czerwca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 198 do 23 – 13 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES stwierdza, że:

- komunikat Komisji zmierza do zwiększenia przewidywalności polityki w dziedzinie klimatu i energii;
- w komunikacie należyte uwzględniono ogromne zmiany i doświadczenia, które pojawiły się od czasu przyjęcia polityki UE na okres do 2020 r.;
- ponadto niedawne obserwacje IPCC sprawiły, że jeszcze bardziej na czasie staje się przygotowanie polityki w dziedzinie klimatu i energii na okres po 2020 r.

1.2 EKES popiera:

- propozycję, by cel obniżenia emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. ustalić na poziomie 40 %, ponieważ jest on zgodny z celem ich redukcji o 80–95 % do 2050 r., a jednocześnie nadal ambitny;
- propozycję, by przyjąć wspólny cel dotyczący co najmniej 27 % udziału energii ze źródeł odnawialnych, przy czym – w przeciwieństwie do tego, co zapisano we wniosku Komisji – uważa on, że konieczne jest wytyczenie celów dla poszczególnych krajów;
- zamiar Komisji, która chce przedstawić nowe propozycje dotyczące efektywności energetycznej po dokonaniu oceny obecnych środków, w drugiej połowie br.;
- propozycję nowej metody zarządzania opartej na powtarzalnym procesie.

1.3 EKES zaleca:

- zastosowanie środków wdrażania najbardziej efektywnych pod względem kosztów, tak by zmniejszyć szkodliwe skutki i chronić konsumentów energii w najmniej korzystnej sytuacji;
- rozważenie sektorowych celów dotyczących efektywności energetycznej, np. w sektorze budowlanym, tak by wykorzystać ogromny potencjał tego wielce obiecującego sposobu realizacji celów polityki energetycznej w sposób efektywny pod względem kosztów;

- rozwijanie metod opracowywania i wdrażania proponowanych planów krajowych z rzeczywistym udziałem społeczeństwa obywatelskiego oraz wprowadzenie wymogu obowiązkowych konsultacji z państwami sąsiadującymi przed podjęciem na poziomie krajowym decyzji mogących mieć dalekosiężne konsekwencje;
- wykonanie decydującego kroku w kierunku prawdziwej europejskiej wspólnoty energetycznej poprzez koordynację planów krajowych, szczególnie w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii w UE;
- zdecydowane działania, by zmniejszyć bardzo dużą zależność UE od źródeł energii z niepewnych źródeł, m.in. poprzez wytyczanie wiążących celów krajowych w dziedzinie rozwoju energii ze źródeł odnawialnych;
- nasilenie pomocy państwom stowarzyszonym i objętym europejską polityką sąsiedztwa w budowaniu gospodarki niskoemisyjnej;
- zapewnienie szerszych informacji o planach w celu zintensyfikowania działań w sektorze nieobjętym systemem ETS, w szczególności w sektorze transportu, rolnictwa i wykorzystania gruntów;
- zapewnienie szerszych informacji na temat postępów w zakresie tworzenia nowych zielonych miejsc pracy;
- zapewnienie wystarczających środków w celu uniknięcia ucieczki emisji w energochłonnych branżach przemysłu;
- podjęcie zdecydowanych działań w zakresie innowacji i badań dostarczających realnych rozwiązań problemów, w powiązaniu ze środkami promującymi produkcję urzędzeń dla gospodarki niskoemisyjnej, przy jednoczesnym zapewnieniu lepszych szkoleń na rzecz ich wdrażania w przemyśle; oraz
- nadanie najwyższego priorytetu rozwojowi międzynarodowej polityki w dziedzinie klimatu, a równolegle poświęcanie większej uwagi przystosowaniu się do zmiany klimatu; obejmuje to również reprezentowanie – podczas negocjacji na forum WTO, a także w ramach TTIP – uprawnionych interesów europejskich sektorów przemysłowych, które z powodu bardziej rygorystycznej polityki energetycznej i polityki przeciwdziałania zmianie klimatu UE znalazły się pod międzynarodową presją konkurencyjną.

2. Wprowadzenie

2.1 Od marca 2008 r., kiedy to Rada Europejska wytyczyła na 2020 r. cele 20-20-20 w zakresie klimatu i energii, **zaszło wiele zmian. Po pierwsze**, miał miejsce najgorszy od czasu wojny kryzys gospodarczy, z którego Europa dopiero zaczęła powoli wychodzić. **Po drugie**, inni główni aktorzy nie poszli śladem UE, jeśli chodzi o przyjmowanie celów i środków na rzecz łagodzenia zmiany klimatu. **Po trzecie**, rewolucja związana z gazem łupkowym, która ma miejsce w USA, zmienia sytuację w energetyce, przynajmniej w sektorach gospodarczych USA związanych z gazem, a tym samym równowagę konkurencyjną. **Po czwarte**, w ostatnich kilku latach w dużych częściach UE gwałtownie wzrosły ceny detaliczne energii, co stało się zagrożeniem dla konkurencyjności przemysłu i dla odbiorców w mniej korzystnej sytuacji. **Po piąte**, w wyniku niedawnych wydarzeń politycznych na Ukrainie w pełnym świetle stanęła także niezwykle istotna kwestia zmniejszenia zależności UE od kopalnych źródeł energii z Rosji. **Po szóste**, nastąpił wręcz rewolucyjny rozwój technologii w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych, który sprawia, że produkcja energii niskoemisyjnej staje się coraz bardziej opłacalna. W związku z tym EKES zaleca Komisji, by szerzej rozpowszechniła swoją następującą analizę: „koszty przejścia na gospodarkę niskoemisyjną nie odbiegają znacząco od kosztów, które trzeba by było tak czy inaczej ponieść w związku z koniecznością odnowienia starzejącego się systemu energetycznego, ze względu na rosnące ceny paliw kopalnych i zobowiązania wynikające z obecnej polityki energetycznej i klimatycznej. (...) w okresie do 2030 r. spodziewany jest wzrost kosztów systemu energetycznego do poziomu równego ok. 14 % PKB w porównaniu z poziomem z roku 2010 wynoszącym ok. 12,8 % PKB. Koszty te zostaną jednak w znaczącym stopniu przesunięte z wydatków na paliwa na wydatki na innowacyjne urządzenia o wysokiej wartości dodanej, co pobudzi inwestycje w innowacyjne produkty i usługi i stworzy miejsca pracy, a także pobudzi wzrost oraz poprawi unijny bilans handlowy”. **Po siódme**, w niektórych państwach członkowskich opracowano przy bezpośrednim udziale społeczeństwa obywatelskiego ciekawe inicjatywy zdecentralizowanej produkcji energii w oparciu o energię ze źródeł odnawialnych. Jest przy tym oczywiste, że dzięki aktywnemu, bezpośredniemu włączeniu obywateli, gmin i regionów w produkcję energii otwierają się nowe regionalne możliwości uzyskania wartości dodanej, co znacznie zwiększa akceptację społeczną nowej polityki energetycznej i polityki przeciwdziałania zmianie klimatu. Wreszcie **po ósme**, coraz wyraźniej widać, że w przywództwie technologicznym w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych kryje się duży potencjał gospodarczy na przyszłość i że rozwój regionalny oraz polityka energetyczna mogą być ze sobą wzajemnie powiązane.

2.2 Dokonał się **znaczący postęp** na drodze do osiągnięcia celów wyznaczonych na 2020 r. W 2012 r. emisja gazów cieplarnianych spadła o 18 % w porównaniu z poziomem z 1990 r. Dzięki dotąd zatwierdzonym środkom do 2020 r. oczekuje się do 2020 r. dalszego spadku do poziomu niższego o 24 %, a do 2030 r. o 32 %. Udział energii ze źródeł odnawialnych w łącznym zużyciu energii wzrósł w 2012 r. do 13 %. Komisja Europejska liczy się obecnie z dalszym wzrostem do 21 % w 2020 r. i do 24 % w 2030 r. Energochłonność gospodarki UE spadła w latach 1995–2011 o 24 %, nawet jeśli wydaje się, iż orientacyjny cel poprawy efektywności energetycznej o 20 % nie zostanie osiągnięty. Te dane częściowo wyjaśnia przedłużająca się zła koniunktura gospodarcza, ucieczka emisji i lepsza efektywność energetyczna.

2.3 Stojące przed nami wyzwania są jednakże tym bardziej poważne i wymagają pilnych działań. **Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC)** opublikował niedawno fragmenty swojego piątego sprawozdania oceniającego, z których wynika, że poziom emisji gazów cieplarnianych na świecie wzrósł do niespotykanego wcześniej poziomu pomimo prowadzonej polityki łagodzenia zmiany klimatu. Według IPCC jedynie duże zmiany technologiczne i instytucjonalne oraz znaczne inwestycje mogą pozostawić więcej niż cień szansy na to, że globalne ocieplenie nie przekroczy progę 2 stopni Celsjusza.

2.4 W 2008 r. Rada Europejska przyjęła **cel ograniczenia do 2050 r. emisji gazów cieplarnianych o 80–95 %**, zgodnie z międzynarodowym zobowiązaniem do zatrzymania globalnego ocieplenia na poziomie +2 °C. Komisja Europejska przedstawiła odpowiednie plany działania w dziedzinie klimatu i energii do 2050 r.

2.5 **EKES czynnie wspierał** i uważnie śledził decyzje dotyczące polityki UE w dziedzinie klimatu i energii oraz wdrażanie tej polityki. Opublikował wiele opinii na związane z tym tematy, zarówno na wniosek instytucji, jak i z inicjatywy własnej Komitetu, poświęcone m.in. międzynarodowym negocjacji w sprawie zmian klimatycznych⁽¹⁾, europejskiej wspólnocie energetycznej⁽²⁾, kosztom energii⁽³⁾, ubóstwu energetycznemu⁽⁴⁾, a ostatnio instrumentom rynkowym na rzecz niskoemisyjnej, efektywnie wykorzystującej zasoby gospodarki⁽⁵⁾.

2.6 Niniejsza opinia opiera się na wcześniejszych opiniach i stanowi ich uzupełnienie. Jak inne opinie EKES-u, jest ona kompromisem między różnymi rozbieżnymi poglądami. Odnosi się tylko do komunikatu w sprawie ram politycznych na okres 2020–2030 dotyczących klimatu i energii⁽⁶⁾. EKES przedstawił oddzielne opinie w sprawie pozostałych części pakietu – reformy ETS⁽⁷⁾, komunikatu w sprawie cen energii⁽⁸⁾, zaleceń dotyczących eksploatacji gazu łupkowego⁽⁹⁾ oraz komunikatu w sprawie odrodzenia przemysłu europejskiego⁽¹⁰⁾.

3. Ramy proponowane przez Komisję

3.1 W oparciu o plany działania w dziedzinie klimatu i energii do roku 2050, zieloną księgę do konsultacji społecznej oraz ocenę skutków Komisja przedstawiła **pakiet propozycji** ujętych w komunikacie w sprawie ram polityki w dziedzinie klimatu i energii do roku 2030 wspomnianym w punkcie 2.8.

3.2 Komisja proponuje **cel redukcji emisji gazów cieplarnianych o 40 %** w porównaniu z rokiem 1990. Sektor objęty unijnym systemem handlu emisjami będzie musiał obniżyć wielkość emisji gazów cieplarnianych w porównaniu z poziomem z 2005 r. o 43 %, a sektor nieobjęty tym systemem – o 30 %. Roczny wskaźnik obniżania maksymalnej dopuszczalnej wielkości emisji w ramach ETS zostanie zwiększony z obecnego poziomu 1,74 % do 2,2 % po roku 2020. Cel dla sektora nieobjętego systemem ETS zostanie rozdzielony pomiędzy państwa członkowskie zasadniczo w ten sam sposób, jaki stosuje się obecnie.

⁽¹⁾ Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 145–149.

⁽²⁾ Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 15–20.

⁽³⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 1–8.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 341 z 21.11.2013, s. 21–27.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s.1.

⁽⁶⁾ COM(2014) 15 final.

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie systemu handlu uprawnieniami do emisji UE (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym) . EESC-2014-00800-00-00-AC-TRA.

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie cen i kosztów energii w Europie EESC-2014-01113-00-00-AC (zob. Dziennik Urzędowy 64).

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie rozpoznawania i wydobywania węgłowodorów za pomocą szczelinowania EESC-2014-01320-00-00-AC-EDI (zob. Dziennik Urzędowy 34).

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie działań na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym) EESC-2014-00746-00-00-AC.

3.3 Komisja proponuje ustalenie celu dotyczącego **udziału energii odnawialnej na poziomie co najmniej 27 %** całkowitego zużycia energii w UE. Cel będzie wiążący dla UE, ale nie zostanie rozdzielony na państwa członkowskie, w związku z czym jest niejasne, kogo będzie można obarczyć odpowiedzialnością za brak jego realizacji. Udział energii ze źródeł odnawialnych w sektorze elektroenergetycznym ma wzrosnąć z aktualnego poziomu 21 % do 45 % w 2030 r.

3.4 Nie przedstawiono **propozycji dotyczących efektywności** energetycznej. W połowie 2014 r. przedstawiona zostanie ocena wdrażania dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej i na tej podstawie zostaną rozważone dalsze propozycje.

3.5 Komisja proponuje reformę systemu handlu uprawnieniami do emisji ⁽¹⁾, polegającą na ustanowieniu rynkowej rezerwy stabilizacyjnej, i przedstawia projekt rozporządzenia w tej sprawie.

3.6 Porusza także kwestię **konkurencji na zintegrowanych rynkach** oraz wspierania bezpieczeństwa dostaw energii. Komisja przedstawiła oddzielny komunikat na temat **cen energii** ⁽¹²⁾.

3.7 Proponuje się **nową metodę zarządzania** w oparciu o krajowe plany.

3.8 W celu lepszej oceny postępu zaproponowano **szerszy zestaw wskaźników**.

3.9 W komunikacie omawia się także główne **polityki komplementarne** – rolnictwo i wykorzystanie gruntów, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla (CCS) oraz innowacje i finansowanie.

3.10 Na zakończenie Komisja krótko przedstawia **międzynarodowy kontekst** zmniejszania emisji gazów cieplarnianych.

4. Uwagi EKES-u na temat ram do 2030 r.

4.1 EKES przyjmuje komunikat z zadowoleniem, ponieważ zmierza on do utrzymania **przewidywalności** celów polityki w dziedzinie klimatu i energii. Stabilność i przewidywalność ram regulacyjnych, a w szczególności ich spójne wdrażanie to warunek podejmowania długoterminowych decyzji i ogromnych inwestycji, które są konieczne, by nadać zmianom pożądany kierunek.

4.2 Istotnym elementem tej przewidywalności jest informacja, że kluczowe aspekty ram na okres do 2020 r. dotyczących klimatu i energii pozostaną niezmienione.

4.3 Jednocześnie w komunikacie **uwzględniono także ogromne zmiany**, jakie zaszły od czasu przyjęcia strategii na okres do 2020 r. Niezależnie od potrzeby przewidywalności, ze względu na zmieniający się kontekst międzynarodowy, konieczność odnowy gospodarczej, poprawy konkurencyjności oraz rosnące ceny energii niezbędne jest dostosowanie obecnej polityki.

4.4 Globalne ocieplenie stanowi bardzo poważne długoterminowe zagrożenie dla naszej planety, dla dobrostanu przyszłych pokoleń, a także dla całej gospodarki. Już dzisiaj jest ono dla nas bardzo kosztowne. UE musi skierować wysiłki na osiągnięcie celu obniżenia emisji gazów cieplarnianych o 80–95 % do 2050 r. **EKES popiera propozycję Komisji, by cel na 2030 r. ustalić na poziomie 40 %**, nawet jeśli może być to postrzegane jako **cel ambitny**. Zgodnie z opublikowaną wraz z komunikatem oceną skutków, by zmniejszenie emisji następowało zgodnie z założeniami przyjętymi na 2050 r., wystarczyłby cel na poziomie 35 %.

4.5 Gdy w 2008 r. wytyczono cel na 2020 r., który przewiduje ograniczenie emisji o 20 % w stosunku do wartości wyjściowej z 1990 r., wartości emisji wynosiły już o 10 % mniej niż wartość z roku początkowego 1990. Obecnie wydaje się, że do 2020 r. nastąpi spadek o 24 %, co oznacza ograniczenie emisji o 14 % w ciągu 11 lat. **Trzeba by zatem osiągnąć 16-procentowy poziom redukcji w ciągu 10 lat**, co może być wykonalne bez większych trudności dzięki postępowi technologicznemu, ograniczeniu kosztów wprowadzania energii ze źródeł odnawialnych oraz wzrostowi kosztów energii z paliw kopalnych. Niemniej wysiłki podejmowane od 1990 r. były znacznie łatwiejsze do zrealizowania z powodu spowolnienia gospodarki, szerokiej restrukturyzacji w gospodarkach państw byłego obozu socjalistycznego oraz w związku ze stosowaniem mechanizmów z Kioto.

⁽¹¹⁾ COM(2014) 20 final.

⁽¹²⁾ COM(2014) 21 final.

4.6 Aby można było osiągnąć ten cel, nie wpływając negatywnie na inne aspekty – gospodarcze i społeczne – zrównoważonego rozwoju, niezwykle istotne jest **zapewnienie najbardziej efektywnych pod względem kosztów środków** wdrażania. Dlatego też EKES przyjmuje z zadowoleniem fakt, że zgodnie z jego zaleceniami z 2008 r. Komisja nie przedstawia już żadnych wytycznych odnośnie do sektora biopaliw, który jest jednym z najbardziej kosztownych wariantów ograniczenia emisji gazów cieplarnianych⁽¹³⁾. W tym kontekście należałoby dokładnie zbadać i szeroko omówić wykorzystywanie elastycznych mechanizmów, które zgodnie z obecną propozycją Komisji miałyby zostać wyłączone po 2020 r. W tej ocenie trzeba by wziąć pod uwagę zauważone problemy, a także korzyści z globalnej efektywności pod względem kosztów oraz z rozwoju współpracy międzynarodowej w dziedzinie klimatu.

4.7 Strategie polityczne będą miały różny wpływ na różne sektory gospodarki. Dlatego środki powinny być opracowane i ukierunkowane z rozumą, tak by **zmniejszyć szkodliwe skutki** i chronić najbardziej narażonych konsumentów energii. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną musi być sprawiedliwe. Centralne są kwestie szkolenia, dobrej jakości miejsc pracy i udziału pracowników, a także przyjęcia – w stosownych przypadkach – środków kompensacyjnych.

4.8 EKES **popiera również propozycję Komisji, by przyjąć wspólny cel 27% udziału energii ze źródeł odnawialnych**. O ile 40-procentowy cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych można postrzegać jako istotny sygnał polityki przeciwdziałania zmianie klimatu, między innymi z punktu widzenia zbliżających się negocjacji COP 20/COP 21, o tyle rozwój energii ze źródeł odnawialnych jest raczej celem polityki energetycznej, który ma służyć zmniejszeniu o wiele za dużej obecnie zależności od importu. Komitet odnosi się krytycznie do faktu, że nie wyznacza się indywidualnych wiążących celów dla poszczególnych państw członkowskich. Zupełnie niezrozumiałe jest, w jaki sposób Komisja, nie wyznaczając celów dla poszczególnych państw członkowskich, zamierza monitorować realizację tej wartości docelowej, a tym bardziej – w stosownych przypadkach – sankcjonować jej niedotrzymanie.

4.9 Poprawa **efektywności energetycznej** to najbardziej obiecująca droga do realizacji wszystkich celów w zakresie polityki energetycznej – środowiskowych, gospodarczych i dotyczących bezpieczeństwa dostaw – w sposób efektywny pod względem kosztów. Potencjał jest duży, ale potrzebne są radykalne działania. EKES oczekuje, że Komisja przedstawi skuteczne środki polityczne w oparciu o ocenę, którą przeprowadzi w tym roku, biorąc pod uwagę szeroki wachlarz zagadnień, które należy rozważyć w tej dziedzinie. Konieczne jest uwzględnienie doświadczeń płynących z obecnych, przyjętych dopiero niedawno, ram ustawodawczych. Jeśli chodzi o cele, można by rozważyć przyjęcie celów sektorowych, zwłaszcza z myślą o wykorzystaniu dużego potencjału sektorów budownictwa i transportu.

4.10 EKES **przyjmuje z zadowoleniem** zaproponowaną przez Komisję **nową metodę zarządzania**, zakładającą opracowanie planów krajowych w drodze powtarzalnego procesu. Opracowanie tych planów mogłoby być dobrą okazją, by w kwestii polityki energetycznej, a także w zobowiązaniu do jej wdrażania, włączyć nie tylko zainteresowane strony, ale i szersze kręgi społeczeństwa. Najważniejszym aspektem przedstawionych propozycji jest **wymóg konsultacji z państwami sąsiadującymi**, która powinna być obowiązkowa przed podjęciem na poziomie krajowym decyzji mogących mieć dalekosiężne konsekwencje dla innych stron. Mogłoby to stanowić istotny krok ku faktycznej **Europejskiej Wspólnocie Energetycznej**. Łączenie różnych krajowych zasobów i podejść, a zatem różnych koszyków energetycznych, mogłoby przyczynić się do powstania efektywnych pod względem kosztów systemów i rynków regionalnych, a tym samym do zrównoważenia rynku, wystarczalności mocy wytwórczych i bezpieczeństwa dostaw. Dlatego też EKES wzywa państwa członkowskie do pozytywnej reakcji na skuteczną metodę zarządzania oraz ustalenia z Komisją i społeczeństwem obywatelskim, jak można ją wdrożyć. Ta nowa metoda zarządzania powinna być przejrzysta i obejmować angażowanie społeczeństwa obywatelskiego przy jednoczesnym minimalizowaniu dodatkowych obciążeń administracyjnych dla państw członkowskich.

4.11 Korzystanie przez państwa członkowskie z prawa do **decydowania o własnym koszyku energetycznym** ma służyć głównie zrównoważeniu i dywersyfikacji. Z obu tych powodów nadal konieczne będzie zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii, uzupełnianych innymi źródłami o niskiej emisyjności. Polityki UE nie mogą powstrzymywać państw członkowskich, które wyrażą taką wolę, przed korzystaniem z energii jądrowej lub eksploatacją lokalnych zasobów energii, w tym gazu ze źródeł niekonwencjonalnych.

4.12 Wskazane jest nasilenie pomocy państwom stowarzyszonym i objętym europejską polityką sąsiedztwa w budowaniu gospodarki niskoemisyjnej, ułatwienie im dostępu do właściwych technologii i wsparcie ośrodków badawczych specjalizujących się w tym zakresie w tych krajach.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 56.

4.13 W ostatnich tygodniach podkreślano bardzo wysoką zależność UE od kopalnych **zasobów energetycznych pochodzących z niestabilnych źródeł**. Problemem tym należy się pilnie zająć. Trzeba podjąć zdecydowane działania zmierzające do dywersyfikacji dostaw energii, tak jak opisano to w punkcie 4.10, wykorzystując przy tym zwłaszcza trwale dostępne, możliwie najbardziej wolne od emisji zasoby. Potrzebny jest też prawdziwy wewnętrzny rynek energii oraz wspólna zewnętrzna polityka energetyczna z myślą o dywersyfikacji źródeł dostaw.

4.14 EKES przyjmuje z zadowoleniem propozycję zastosowania szerszego zestawu **wskaźników** w celu dokładniejszej oceny postępu. Niewystarczające transgraniczne zdolności przesyłowe stanowią nadal najważniejszą przeszkodę na drodze do realizacji wewnętrznego rynku energii. Właściwym sposobem oceny postępu w tej dziedzinie jest monitorowanie rozwoju rozbieżności w zakresie cen energii między regionami i krajami.

4.15 Istotna rola Komisji w tym rozwoju polega na zapewnieniu **równych warunków** poprzez stopniowe zniesienie szkodliwych dotacji oraz kontrolę systemów wsparcia publicznego⁽¹⁴⁾. Powinno to dotyczyć także środków wsparcia przewidzianych w ramach ETS w celu zrekompensowania gałęziom przemysłu, zagrożonym ucieczką emisji pośrednich, kosztów związanych ze zmianą klimatu, takich jak wzrost cen energii elektrycznej. Rekompensata ta powinna mieć miejsce w ramach ogólnounijnego systemu pozwalającego na zapobieganie zakłóceniom konkurencji między państwami członkowskimi. EKES sporządzi także oddzielną opinię na temat wniosku dotyczącego reformy ETS⁽¹⁵⁾. Komisja musi również na szczelnie międzynarodowym opowiadać się za równymi warunkami działania, co oznacza, że kwestię tę należy uregulować między innymi w ramach negocjacji na forum WTO, a także z umowie TTIP.

4.16 Jednym z ważnych elementów krajowych planów w zakresie energii jest polityka dla **sektora nieobjętego unijnym systemem handlu emisjami**. Szczególnie istotne są sektory transportu i ogrzewania. Komitet wypowiedział się już wielokrotnie na temat polityki UE w dziedzinie biopaliw i odsyła do swoich opinii tej sprawie⁽¹⁶⁾.

4.17 **Rolnictwo i wykorzystanie gruntów** przyczyniać się będą do łagodzenia zmiany klimatu, jednak polityka w tym zakresie wymaga większej analizy i refleksji. W dywersyfikacji źródeł energii powinna odgrywać rolę zrównoważona biomasa z sektora rolnictwa i leśnictwa. Gdyby sektor związany ze zmianą użytkowania gruntów miał zostać włączony do celów dla sektorów nieobjętych ETS, powinno się w pełni odliczyć wzrost netto lasów pochłaniających CO₂.

4.18 W komunikacie zabrakło także **informacji na temat postępów w zakresie tworzenia nowych zielonych miejsc pracy**, co było istotnym celem w ramach celów 20-20-20. Dotychczasowe analizy wskazują na brak wpływu lub tylko niewielki pozytywny wpływ netto na zatrudnienie, tymczasem struktura zatrudnienia będzie się radykalnie zmieniać.

4.19 W UE miała prawdopodobnie miejsce szeroka **ekologizacja istniejącej działalności**, o czym świadczy np. znaczna poprawa efektywności energetycznej w przemyśle wytwórczym. Jak dotąd energochłonne gałęzie przemysłu były w stanie reagować zwiększeniem efektywności na wyzwania związane ze zmianą klimatu, jednak ze względu na to, że znaczna część potencjału została już wykorzystana, zagrożenie ucieczką emisji trzeba w przyszłości traktować jeszcze poważniej.

4.20 Wiele **energochłonnych sektorów przemysłu** w Europie konkuruje na otwartych rynkach światowych bez możliwości jednostronnego dodawania dodatkowych kosztów do swoich cen, a w związku z tym jest narażonych na ryzyko ucieczki emisji. Branże te są też w większości przypadków najbardziej energooszczędne i wydajne pod względem emisji na świecie. W takich okolicznościach przenoszenie wysokoemisyjnej produkcji do krajów trzecich mogłyby nawet doprowadzić do wzrostu emisji gazów cieplarnianych w skali światowej. Polityki UE nie powinny zatem powodować zwiększania kosztów energii, bezpośrednio lub pośrednio, w tych gałęziach przemysłu, albo powinny one zawierać wyraźne przepisy dotyczące kompensacji tych zwiększonych kosztów. Przepisy dotyczące zapobiegania przenoszeniu wysokoemisyjnej produkcji do krajów trzecich muszą zapewniać całkowicie bezpłatny przydział uprawnień do emisji w oparciu o technicznie osiągalne kryteria, dopóki nie zostanie dowiedzione, że nowe technologie skutkują znacznym ograniczeniem emisji w sposób rozsądny z ekonomicznego punktu widzenia.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 226 z 16.7.2014, s. 28.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 177 z 11.6.2014, s. 88.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 198 z 10.7.2013, s. 56.

4.21 Prawdziwe rozwiązanie problemów polityki w dziedzinie klimatu i energii stanowią **innowacje**. UE i państwa członkowskie, a także inne podmioty finansujące, muszą podjąć zdecydowane działania, by wykorzystać ten potencjał, wspierając zarówno wdrażanie nowych technologii, jak i próby podejmowane w zakresie bardziej ryzykownych przełomowych innowacji. Celów długoterminowych nie da się osiągnąć bez faktycznych skoków technologicznych w wielu sektorach. Aby można było wdrożyć te innowacje, potrzebny jest konkurencyjny sektor przemysłu, a dzięki dostosowaniu się do tego wyzwania przemysł będzie mógł pozostać konkurencyjny i rozszerzać się na nowe obszary. Kluczowym umożliwiającym to czynnikiem są wysokiej jakości szkolenia. Przemysł specjalizujący się w produkcji urządzeń dla gospodarki niskoemisyjnej może przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności europejskiej gospodarki i ułatwić dostępność tych urządzeń. Wymaga to integracji wysiłków badawczych i promujących.

4.22 Sprostanie wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu oraz dalsze zapewnianie w Europie powszechnego dostępu do bezpiecznej energii po przystępnej cenie wymaga od wszystkich zmiany postaw i zachowania. Niezależnie od tego, jaki kierunek polityki wybiorą unijni decydenci, jej sprawne **wdrażanie zależy od zaangażowania** od samego początku wszystkich zainteresowanych stron. Jak wspomniano w punkcie 4.9, społeczeństwo obywatelskie może tu odegrać ważną rolę, a EKES może ją wspierać.

4.23 **Najważniejszą kwestią** w dziedzinie polityki klimatycznej jest jednak **rozwój sytuacji na arenie międzynarodowej**. Ramy polityki przedstawione w komunikacie znacznie obniżyłyby udział UE w światowej emisji gazów cieplarnianych z obecnego poziomu wynoszącego 11 %. Według MAE nawet obecna polityka pozwoliłaby osiągnąć do 2035 r. poziom 7 %. Na Europie spoczywa szczególna historyczna odpowiedzialność w kwestii przeciwdziałania zmianie klimatu, jednak sama nie będzie w stanie w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia zmiany do 2 °C. Nadrzędnym celem polityki UE jest doprowadzenie do ambitnego porozumienia na szczeblu międzynarodowym oraz jego skuteczne wdrożenie. Jeżeli ten cel nie zostanie osiągnięty, UE może zostać zmuszona do rozważenia zmiany swoich własnych strategii politycznych. Jednocześnie należy skierować dużo więcej uwagi i działań na **przystosowanie się do zmiany klimatu** – kwestii tej nie wolno dłużej zaniedbywać.

Bruksela, 4 czerwca 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
